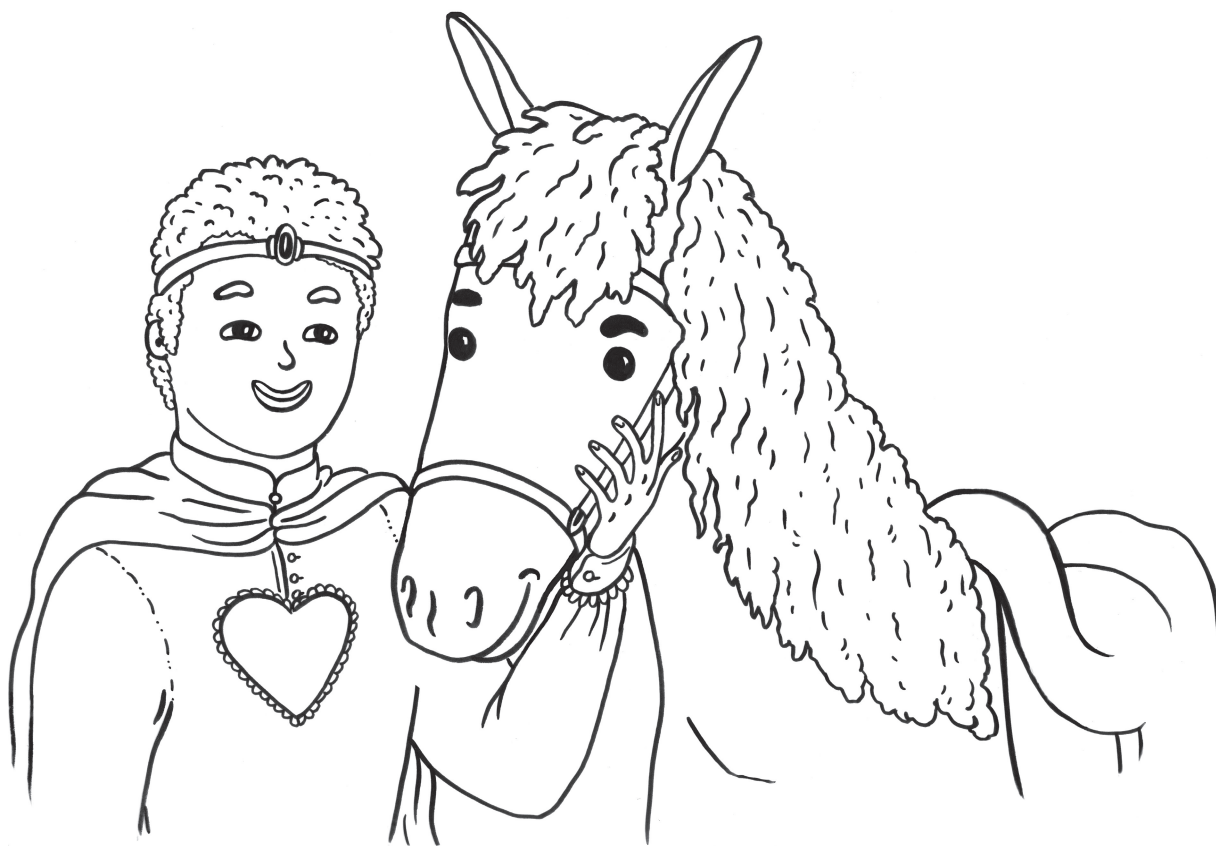

METODICKÉ MATERIÁLY K LOUTKOVÉMU PŘEDSTAVENÍ KDO NASLOUCHÁ, ROZUMÍ

V rámci projektu Spolu, hravě a zdravě.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Tento projekt je spolufinancován EU
Reg. číslo: CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001448
Realizátorem projektu je My.Aktivity o.p.s.

ÚVOD

O NÁS

My. Aktivity o.p.s. je nezisková organizace, která vytváří a podporuje občanské aktivity.

Nezisková organizace My.Aktivity o.p.s. vznikla v roce 2011. Její zakladatelé vnímali autentickou potřebu vytvoření neformální platformy pro rozvíjení komunitního života na Žižkově.

Základní činnosti My.Aktivity o.p.s. tvoří:

- **Rodinné a pohybové centrum Pražačka (RPC Pražačka)**
Podpora pro rodinné a sportovní aktivity reprezentované RPC Pražačka, které je zaměřené na pravidelné i nepravidelné pohybové akce a sportovní aktivity pro děti předškolního a mladšího školního věku, sportovní a pohybové příměstské tábory, sportovní aktivity pro ženy a seniory.
- **Projekty pro rodiny – Rodina pro rodinu I. , Rodina pro rodinu II.**
Projekty vytvářející podmínky pro vzájemnou pomoc mezi rodinami s dětmi z různých kultur, a to pomocí komunitního mentoringu, poradenství, dobrovolnictví, volnočasových a vzdělávacích aktivit. Reagují na současnou situaci, kdy tyto rodiny nejsou dostatečně přijímány většinou společností a nemají dostatek příležitostí zapojit se do komunitního života v místě bydliště. RPC Pražačka (org. složka My.Aktivity o.p.s.) využívá zkušeností s integrací cizinců a pomáhá inkluzi celých rodin do multikulturního prostředí.
- **Projekt Mosty – divadlo „Náš nový kamarád“**
rozvíjející témata podpory rovného přístupu dětí s OMJ k neformálnímu a předškolnímu vzdělávání, snížení mezikulturních bariér a zlepšení společného soužití cizinců a většinové společnosti. Umožňuje sdílet pedagogům dobrou praxi se začleňováním dětí s OMJ do vzdělávacího systému.
- **Dále aktivity ve prospěch zkvalitnění životního prostředí** – My.aktivity byla jedna z prvních, která v Praze založila, a dodnes provozuje, tzv. Komunitní zahrádku. Díky získaným dotacím z Nadace Via a Prahy 3 vybuodovala Komunitní zahradu Krejčířek.

O PROJEKTU „SPOLU, HRAVĚ A ZDRAVĚ“

Projekt „Spolu, hravě a zdravě“ navazuje na projekt „Mosty“ a divadelní představení „Náš nový kamarád“, který byl ve školách velmi úspěšný. Na realizaci projektu „Spolu, hravě a zdravě“ se podílel stejný tým. To bylo hlavním impulzem realizovat další navazující projekt.

Projekt „Spolu, hravě a zdravě“ v sobě zahrnuje 3 klíčové aktivity a to divadelní představení, komentované procházky po Žižkově a okolí a sportovní multikulturní dopoledne. Projekt je opět zaměřen na podporu začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem předškolního a mladšího školního věku do mateřských a základních škol. Zároveň nabízí aktivity podporující vztah dětí k místu jejich bydliště. Podporuje a propojuje rodiny dětí cizinců s českými rodinami a starousedlíky žijícími na Praze 3 a blízkého okolí.

Projekt vznikl za podpory operačního programu Evropské unie a je tedy pro všechny mateřské a základní školy **zdarma**.

LOUTKOVÉ DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ „KDO NASLOUCHÁ, ROZUMÍ“

Aktivita přibližuje a rozvíjí téma Multikulturní výchovy, obsažené v rámcových vzdělávacích programech mateřských i základních škol. V rukou držíte metodický materiál navazující na loutkové představení. Jedná se o volné pokračování na ukončený úspěšný projekt Mosty – divadla „Náš nový kamarád“, které dětem zprostředkovalo základní pocity cizince v nové zemi.

Nyní se jedná o posunutí tématu do praktické roviny, kdy je dítě přijato do kolektivu, kamarádi si s ním chtějí hrát, povídat a paní učitelky ho chtějí něco naučit. Ale jak na to, když dítě mluví odlišným jazykem. Což v dnešní době, kdy se setkáváme s lidmi z nejrůznějších zemí mluvící nejrůznějšími jazyky, není výjimkou. Jak ale navázat hovor? Jak překonat jazykovou bariéru a úspěšně se začlenit mezi ostatní? Děti během tohoto představení poznají dva nové kamarády – chlapečka a holčičku. Každý je z jiné země a každý mluví úplně jinak. Přesto se ale chtějí přátelit s ostatními...

KDO JE CIZINEC

Za žáky-cizince označujeme v českém školství žáky, kteří mají jiné občanství než české. Děti cizinců pobývajících v České republice (ČR) totiž přejímají status cizince podle druhu pobytu svých rodičů. Osoby cizí státní příslušnosti podle druhů pobytu dělíme na osoby s dlouhodobým pobytem, s trvalým pobytem a žadatele o azyl či azylanty. Škála dětí-cizinců je velmi široká od těch, kteří se v České republice narodily a čeština je pro ně rodným jazykem až po ty, kteří do ČR přijely v pozdějším věku a s češtinou se setkaly poprvé až ve škole.

TERMÍN OMJ

Stále častěji se používá obecnější termín děti a žáci s odlišným mateřským jazykem (OMJ). V tomto případě nezáleží na občanství ani na místě narození dítěte, ale na skutečnosti, že čeština je pro dítě druhým jazykem. Termín OMJ zahrnuje jak některé děti/žáky-cizince, tak i děti, které mají české státní občanství, ale disponují žádnou nebo omezenou znalostí češtiny. Mohou to být jak děti českých rodičů s českým státním občanstvím, které dlouhodobě pobývaly v zahraničí, tak i děti žijící v České republice, které v rodině a s rodiči komunikují jiným jazykem.

LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Vzdělávání dětí/žáků-cizinců v mateřských, základních a středních popř. vyšších odborných školách je poskytována na základě §20 školského zákona č.561/2004 Sb. (školský zákon).

Děti/žáci-cizinci bez znalosti češtiny jako vyučovacího jazyka mají podle § 20 přístup ke vzdělání a školským službám stejný jako občané ČR. Je jim poskytována bezplatná příprava k začlenění do vzdělání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků.

Podle paragrafu 16 se vzdělávají děti/žáci-cizinci bez znalosti češtiny jako vyučovacího jazyka, kteří kromě neznalosti jazyka mají ještě další speciální vzdělávací potřeby (SVP). Na základě doporučení školského poradenského zařízení jim mohou být podle vyhlášky č. 27/2016 o vzdělávání žáků s SVP a žáků nadaných poskytována ještě další podpůrná opatření.

Na žáky s OMJ se vztahuje vyhláška č. 27/2016, konkrétně příloha č. 1 a tři první stupně podpůrných opatření (přehled podpůrných opatření).

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Multi – více, mnoho

Kultura – pojem kultura má nepřeberné množství významů. Mimo jiné můžeme říct, že kultura je souhrn vzorců chování v konkrétní sociální skupině bez ohledu na jejich velikost a trvání. Je to také souhrn symbolických systémů a obsahů v dané společnosti (náboženství, umění, věda). (Jandourek, 2001)

V České republice je pojem multikulturní výchova (MKV) používán jako zastřešující označení pro pedagogickou práci s diverzitou ve třídách. Definice multikulturní výchovy je však velmi široká a dostupné analýzy naznačují, že ne zcela reflektovaně kombinuje několik teoretických přístupů k této oblasti pedagogické práce (více viz např. Moree, 2008; Morvayová, 2008).

Pro zjednodušení se pokusíme představit dva základní teoretické principy či přístupy, z kterých MKV vychází: první z nich, označovaný jako kulturně-standardní přístup, je zaměřený primárně na skupinovou příslušnost, zatímco druhý, označovaný jako přístup transkulturní, zaměřuje svou pozornost primárně na jednotlivce.

Přestože zde představujeme oba koncepty, z kterých dle dostupných informací praxe v České republice vychází (příčemž kulturně-standardní přístup převládá - více např. Hajská, et al., 2008), rádi bychom doporučili vycházet při pedagogické práci především z transkulturního přístupu, který je citlivější k individuálním potřebám každého dítěte i pedagoga.

V okamžiku, kdy se pedagog rozhodne využívat některou z metod MKV, měl by přemýšlet velmi komplexně a do důsledků. Oblast MKV je totiž specifická tím, že zahrnuje celou osobnost člověka – jeho postoje, názory i životní zkušenosti. Při ne zcela uvážlivém zařazování MKV se mohou původní záměry zvrátit a obrátit se přímo proti učiteli nebo dokonce proti některým žákům. Místo kýženého porozumění pak může MKV vést k rozdělení.

Doporučení

- Dříve než pedagog začne hledat konkrétní metody, měl by pracovat sám se sebou a svou vlastní **životní zkušeností**. Taková práce může být zábavná, dává ale také velkou naději, že si pedagog pak bude hrát s tématem, a nikoli téma s pedagogem.
- V okamžiku, kdy pedagog zreflektoval svoji zkušenost, začne hledat odpovídající způsob jejího „přeložení“ do práce ve třídě. I zde platí několik logických kroků k MKV, které by měl pedagog udělat.

CHARAKTERISTIKA TÉMATU MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání (platné i pro mateřskou školu), umožňuje žákům, dětem seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci, děti - mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků – příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která se zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

V předškolním vzdělávání se multikulturní výchova dotýká všech klíčových kompetencí v rámcově vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání:

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence činnostní a občanské

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA VE VZDĚLÁVACÍCH OBLASTECH RVP PV – to co učitel u dětí podporuje

DÍTĚ A JEHO TĚLO

Dílčí vzdělávací cíle:

- Zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky
- Rozvoj pohybových dovedností
- Rozvoj a užívání všech smyslů
- Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- Osvojení si poznatků důležitých k podpoře bezpečí a osobní pohody i pohody prostředí

DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA

Dílčí vzdělávací cíle:

- Rozvoj komunikativních a řečových dovedností
- Rozvoj jazykových dovedností (vnímání, naslouchání, porozumění, výslovnost, mluvený projev)
- Rozvoj paměti a pozornosti, smyslového vnímání
- Rozvoj tvořivosti a fantazie
- Vytvoření si základů práce s informacemi
- Poznávání sebe sama a rozvoj pozitivních citů
- Rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet a rozvíjet
- Vyjádřit své pocity, prožitky, dojmy

DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Dílčí vzdělávací cíle:

- Seznamování se s pravidly chování ve vztahu k druhému
- Osvojení si schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem
- Vytváření a posilování prosociálního chování
- Rozvoj kooperace ve skupině

→ Informace dostupné z **Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.**

DÍTĚ A SPOLEČNOST

Dílčí vzdělávací cíle:

- Spoluvytváření a poznávání pravidel společenského soužití, porozumění základním projevům neverbální komunikace
- Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí
- Vytvoření si povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- Seznamování se se světem lidí, kultury a umění.
- Vytvoření si povědomí o existenci ostatních kultur a národností

DÍTĚ A SVĚT

Dílčí vzdělávací cíle:

- Seznamování se s místem a prostředím, ve kterém dítě žije
- Poznávání jiných kultur
- Rozvoj úcty k životu
- Rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí a jeho změnám
- Vytvoření si povědomí o sounáležitosti se světem, lidmi a společností

Česká školská legislativa a odkazy:

- § Školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (§16, 20)
- § Vyhláška č. 73/2005 Sb., resp. č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- § Vyhláška č. 72/2005 Sb., resp. č. 116/2011 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- § Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky (§7: Přípravné třídy)

→ Odkazy:

<https://www.inkluzivniskola.cz/multikulturni-vychova>

<https://www.msmt.cz>

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/16-vzdelavani-deti-zaku-cizincu>

<http://www.rvp.cz>

<http://www.nuv.cz/t/ciz>

<https://meta-ops.eu>

→ Informace dostupné z **Rámcově vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.**

Textová příloha:

POHÁDKA Z PŘÍBĚHU

Byl jednou jeden princ, a ten princ se jednoho dne rozhodl, že se vydá do světa. Chtěl totiž poznávat nové lidi a místa, protože byl hodně zvědavý a zajímalo ho, co se ve světě děje, a co vše tam může najít a zažít. Sedl si tedy na svého kamaráda koníka, zamával mámě a tátovi.

Jel den, a noc, přes moře a hory, a jednoho dne dojel do velkého města. Bylo tam spousta domů, lidí, chodili po náměstích po uličkách, mluvili spolu, ale princ jim vůbec nerozuměl.

Pozdravil třeba jednoho dědečka, ale ten na něj jen nechápavě koukal. Zkoušel si povídat s místními lidmi, ale nikdo mu nerozuměl, všichni se mu jen smáli a posmívali, že nemluví jako oni, a že jim nerozumí.

A princ byl moc smutný. Koník se na něj díval, a byl taky smutný, že se jeho kamarád princ trápí. Ale protože to byl kouzelný koník, napadla ho jedna věc. Když už byla noc, a princ usnul, provedl koník takové malé kouzlo.

Ráno se princ probudil, a nevěřil svým očím. Všude kolem něj pobíhali zmatení lidé a každý z nich mluvil jinou řečí. Nikdo nikomu nerozuměl.

Jedna babička si třeba chtěla koupit rybu, a místo toho jí prodavač prodal jablko.

Nebo si jeden pán chtěl koupit hrnec a dostal deštník.

Král vyhlásil, že kdo zemi pomůže, dostane za odměnu truhlu zlata, ale nikdo mu taky nerozuměl.

Všichni byli zmatení, a nevěděli, co mají dělat. Jediný, kdo všem rozuměl, byl princ, protože poslouchal srdcem a ne jen hlavou. Člověk, když chce, tak se přece vždycky dorozumí, musí jen být trpělivý a naslouchat druhému. Naučil tedy všechny v království své řeči, a už spolu mohli všichni mluvit. Princ byl zase veselý a koník také. A když v noci zase celé město usnulo, koník zase všechny odčaroval.

Druhý den už zase všichni mluvili svou řečí, ale uměli také princovu řeč. Teď už mu rozuměli, a neposmívali se mu, protože věděli, jaké to je, když vám nikdo nerozumí. A od té doby vždy když přišel do království někdo cizí, usmáli se na něj, naučili ho svoje tance a pohádky a písničky a řeč, on na oplátku naučil svoji řeč a písničky je, a potom si dali společně dort, limonádu a meloun a opalovali se u bazénu a bylo jim dobře. Nezáleží totiž na tom, jak kdo mluví, ale na tom, jaký je.

Náměty:

- Rozhovory v komunitním kruhu – Stalo se někdy, že Vám někdo nerozuměl? Jak jste se cítili? Jak se Vám podařilo situaci vyřešit?
- Volné převyprávění pohádky společně s dětmi
- Dramatizace příběhu pomocí narativního vyprávění (učitelka vypráví příběh, děti ho dle mluveného slova hrají, mění si role)
- Skládání časové posloupnosti příběhu viz příloha

Obrazová příloha:

Zde naleznete materiály k divadelnímu představení „Kdo naslouchá, rozumí“.
Je dobré si jednotlivé přílohy rozkopírovat.

Přílohy:

1. **Časová posloupnost** – Co teď a co potom? Po přečtení pohádky si děti vystřihnou obrázky na jednotlivé díly a sestaví dějovou linku.
2. **Spojování jednotlivých postav z kultur s pozdravy** – Spojte do dvojic postavu s příznačným typem pozdravu.
3. **Pexeso** – Děti hledají dvojice obrázků, cílem hry je nalézt co nejvíce dvojic. Obrázky lze použít i do různých variací Kimových her.
4. **Omalovánky**
5. **Lidské emoční pexeso** – Děti si kartičky rozstřihnou, rozdělí si je (hraje 12 dětí, ale můžou hrát i v menším počtu), drží je tak, aby je ostatní hráči neviděli. Rozestoupí se po třídě do prostoru, jako kdyby dávali kartičky na stůl a dívají se normálně na hráče kamaráda. Ten když řekne, ať emoci zahraje např. Anička, musí se zatvářít podle emoce co má na kartičce – tak hráč hledá dvojice, jako při klasickém pexesu. Pro starší děti je varianta, že se emoce pouze řeknou a děti si ji musí zapamatovat.
6. **Můj autoportrét** – Namaluj se podle toho, jak by ses chtěl jmenovat jako indián – podle vlastnosti, např. Statečný medvěd... nebo podle Afričanů – dle toho, kdy ses narodil. Děti si mohou zvolit libovolný systém (např, namalují noc, den, vodu, les...). Pracovní list může být spojený s relaxací, uvolněním těla, s vyprávěním učitelky...
7. **Zrakové vnímání** – Dokresli jednotlivé obrázky dle vzoru.
8. **Sluchové vnímání** – V řadě obrázků najdi ten, který nezačíná stejnou hláskou jako ostatní, škrtni ho a ostatní obrázky vybarvi.
9. **Komunikace** – Kamarádi ve školce neumějí česky, jak se s nimi můžeš dorozumět? Popiš co se děje na obrázku a zkus přijít i na něco nového.
10. **Pozornost – Rozdíly** – Najdi 15 rozdílů.
11. **Předmatematické myšlení** – Vybarvi v rámečku tolik obrázků, kolik vidíš teček.